

TÓTH LAJOS (1929–1993)

Küzdelmes, de tartalmas és tiszteletet érdemlő életpályát futott be három évtizeden át volt munkatársunk, Tóth Lajos.

Szekszárdon született, református esperes fiaként. A szülői házban a népi-nemzeti kötelezettség és szociális szemlélet légkörében nőtt fel, és ugyanezt a világnézeti beállítottságát erősítette benne a cserkészmozgalom. Kora fiatalságától jogász akart lenni. Érettségi után, egyetemi hallgatóként az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán végezte tanulmányait, ahol az ötvenes évek elejének egyoldalú oktatásával szemben a nyugati tudományos eredményekről és tájékozódni igyekvő baráti csoport tagja volt. 1952 és 1956 között töle idegen adminisztratív munkakörökben hányódott. A forradalom alatt szülővárosa városi és megyei nemzeti bizottságának elnökévé választották a fiatal ügyvédet. Aminek következtében ezt a köztisztviselőben álló hazafit nyolc évi börtönbüntetésre ítélték, amiből – hála barátai mentőakcióinak – csak négy évet kellett letöltenie. Keserves szenvedés volt ez számára, de egyben nagy lelki élményt jelentett az, hogy e nehéz évek alatt a földművesektől az atomfizikusig terjedően minden társadalmi rétegből származó emberek sokaságával ismerkedett meg, főleg pedig azzal az értelmiségi elittel töltött sok időt, amelyek a rendszerváltás után az egész magyar társadalom előtt ismertté váltak.

1962-ben Jóború Magda, az OSZK nagyvonalú és politikai előítéletektől mentes főigazgatója felvette a könyvtár Kötelesepéldány-szolgálati osztályára, amelynek eleinte – a sokat betegeskedő osztályvezető helyett – beosztott mun-

katársként irányítója – majd 1971-től 1990 végéig, nyugállományba vonulásáig vezetője volt. Feladatait – bármi volt is az – mindig felkészülve és lelkiismeretesen látta el, ezt bizonyítja az is, hogy az OSZK-ba kerülvén az ELTE kiegészítő könyvtártudományi szakán is diplomát szerzett.

Jogászai képzettsége és szervezési tehetsége nagy segítséget jelentett abban, hogy a lehetőségek határain belül szervezze és irányítsa az országos kötelezpéldány-szolgáltatást. E korszak kötelezpéldány-rendeleteinek megfogalmazása elsősorban az ő érdeme. Utolsó itt töltött éveinek politikai és gazdasági változásainak során bekövetkezett könyvkiadási és kötelezpéldány-szolgáltatási anarchia leküzdésére igyekezett kiutat keresni. Nem rajta, hanem a külső körülményeken múlt, hogy a hazai kötelezpéldány-szolgáltatás egyre rendszertelenebbé vált, szinte lehetetlenül.

Közel három évtizedes kiemelkedő szakmai tevékenysége elismeréseként kapta meg 1990-ben az évente egyetlen személynek adományozható Széchényi Ferenc emlékérmét, amely nemcsak az Országos Széchényi Könyvtáron belüli legmagasabb kitüntetés, hanem országosan is kiemelkedő rangot jelent.

Jogászai mivoltát nemcsak szakmai területén hasznosította, hanem ismereteit a könyvtár egészének rendelkezésére bocsátotta. Ő volt itt „a jogász”, akinek véleményét a könyvtár vezetői is sokszor kikérték, aki a szakszervezet bizalmából két évtizedig ellátta a munkaügyi döntőbizottság és a lakásügyi bizottság elnöki funkcióját. A döntőbizottsági tevékenysége során egyetlen olyan megfellebbezett határozat sem született, amelyet a munkaügyi bizottság ne hagyott volna helyben. Mindent megtett a lakásügyekben hozzá fordulóknak érdekében is, ezzel nagy ismertségre és elismertségre tett szert a könyvtár valamennyi alkalmazottja előtt.

Sokat köszönhettek neki sorstársai is, akik Széchényi könyvtári évei alatt is gyakran fordultak hozzá problémáikkal. Így érthető, hogy harminc évi könyvtároskodás után úgy döntött, hogy visszatér eredeti foglalkozásához. Visszajegyeztette magát az ügyvédi kamarába, és hasonló sorsú társainak ügyvédi munkaközösséget hozott létre. Emellett a Történelmi Igazságtétel Bizottság alapító tagjaként e szervezet jogtanácsosaként is munkálkodott.

Eszméihez haláláig hű maradt.

Nekünk, OSZK-beli munkatársainak csendes, nyugodt, kedves, szívélyes, segítőkész emberként jelenik meg lelki szemeink előtt. Ugyanakkor azok, akik barátként kerültek közelébe minden területre kiterjedő mély műveltségét is tisztelheték és nemcsak morális magatartását, hanem szellemi értékeit is átvehettek tőle.

Nehéz élete szép élet volt.

Németh Mária